

Različne civilne iniciative na območju Alp zahtevajo, da tudi one sodelujejo pri oblikovanju razvoja lastne občine – primer za to je južnotiroolski Mals, kjer so krajanji glasovali proti uporabi pesticidov v pridelavi sadja. © Hermann Rohr / pixelio.de

Civilne iniciative v vzponu

David proti Goljatu. Civilni iniciativi, ki sta sprožili mednarodno razpravo o tem, ali smejo državljani soodločati v primerih, ko se kakovost njihovega življenja zmanjša zaradi pesticidov in odpadnih plinov.

Južnotiroolska vas Mals/Malles Venosta, ki leži na obrobju največjega območja pridelave sadja v Evropi, si uspešno utira pot v mednarodne medije – samo na Greenpeaceovi strani na omrežju Facebook je novinki že uspelo zbrati 13.400 všečkov. Sredi letošnjega septembra so namreč v tem kraju, ki šteje okoli 5.000 prebivalcev, s tričetrtinsko večino izglasovali prepoved uporabe zdravju in okolju škodljivih kemično sintetičnih pesticidov na območju občine. Referenduma se je udeležilo skoraj 70 odstotkov prebivalcev.

Kdo odloča?

Referendumska odločitev prebivalcev Malsa ne zbuja pozornosti samo zato, ker je pobudo za razpis referenduma, ki mu v Italiji ni primere, dala italijanska civilna iniciativa; odločnemu „Da!“ volilcev in volilk je namreč sledilo opozorilo različnih organov, da glasovanje ni bilo v skladu z zakonom, saj da je za prepoved pesticidov pristojen Bruselj, ne pa občine. Organizacije, kot je Pestizid Action Netzwerk, so zato že pozvale politike, da na ravni EU dosežejo ustrezne spremembe pri obravnavi tega vprašanja.

V Avstriji več prostora soodločanju

Več besede pa bodo v prihodnje imele civilne iniciative v sosednji Avstriji. To so namreč omogočili prebivalci Feldkircha s svojo odločitvijo o nadaljnji usodi mestnega predora. Trenutno se za omenjeni cestni projekt izvaja enostavni postopek presoje vplivov na okolje (PVO) in civilne iniciative v tovrstnih postopkih dejansko ne morejo sodelovati. Prav proti temu pa sta se uprli civilni iniciativi v Avstriji in Lihtenštajnu, ki ju projekt ravno tako zadeva, in bili pri tem zelo uspešni. Obema je bil priznan status stranke v postopku, kar pomeni, da lahko v postopku pred sodiščem iztožita izpolnitev svojih zahtev, tj. upoštevanje okoljevarstvene zakonodaje. Takšna odločitev je bila utemeljena na dejstvu, da bo izvedba projekta državljane dejansko prizadela, to pa ni odvisno od tega, ali je treba za projekt izpeljati enostavni ali „običajni“ postopek PVO, kakor tudi ni odvisno od državnih meja.

Civilne iniciative v vlogi senzorjev

Omenjena odločitev seveda vpliva na alpsko območje: za številne projekte, kot je denimo gradnja malih hidroelektrarn na posebno občutljivih območjih, se izvajajo enostavni postopki PVO, v prihodnje pa bodo civilne iniciative – sklicujoč se na mestni predor v Feldkirchu – tudi

v teh postopkih imele večjo težo. Če ima določen projekt vpliv na prebivalce sosednje države, bo treba tako kot domačo obravnavati tudi tujo civilno iniciativo.

Kot posledica referendumске odločitve v Malsu in angažiranosti tamkajšnjih prebivalcev zdaj na Južnem Tirolskem poteka razprava, koliko odločevalne moči naj bi sploh imeli državljani, to vprašanje pa so si medtem zastavili tudi v Avstriji. Obe državi sta se, kar zadeva to področje, že zavezali s podpisom mednarodnih pogodb, kot je Aarhuška konvencija, in s posredovanjem za to potrebnega znanja. Civilni iniciativi, ki nasprotujeta projektu gradnje mestnega predora v Feldkirchu, imata zdaj priložnost dokazati, da imata ustrezno strokovno znanje in da vključevanje domačinov prinaša boljše rešitve in s tem kakovostnejše življenje za vse.

Viri in več informacij na:

<http://www.ohnetunnel.li/media/files/2014-09-12-bescheid-parteistellung.pdf> (de),

<http://www.salto.bz/article/24092014/mals-goes-europe> (de),

http://www.greenpeace.org/international/en/news/Blogs/makingwaves/Malles-bans-pesticides/blog/50576/?utm_source=facebook&utm_medium=post&utm_term=link%20post,bees,agriculture,food,food%20for%20life,pesticides&utm_campaign=Food&_surl=lgHIX&_ots=1410723060258&_step=1 (en)

Stališče

Aurelia Ullrich-Schneider je vodja projektov ekološki kontinuum, recharge.green in greenAlps

Razmišljati velikopotezno, ukrepati lokalno

Ekološka povezanost zajema območja, ki jih marsikdo uporablja. Po besedah Aurelie Ullrich – Schneider, projektne vodje za področje biotske raznovrstnosti in pokrajine v okviru CIPRE, imata politika in uprava z instrumenti prostorskega planiranja vse možnosti za ohranitev biotske raznovrstnosti in alpske pokrajine.

Da bi se v Alpah ohranila biotska raznovrstnost, morajo biti območja narave med seboj povezana. Tovrstne ekološke povezanosti pa ni mogoče uresničevati na lokalni ravni. Občine so sicer v zadevah, ki so povezane z varstvom narave, zelo dejavne na mikroravni, a najpogosteje pri tem ne segajo na makroraven, s čimer bi lahko dolgoročno prispevale k vzpostavitvi regionalne ekološke povezanosti. Prav tako pogosto ne razpolagajo z zavezujočimi planskimi zahtevami. Stanovanjski objekt, ki bo denimo zgrajen na mestu, ki je ključnega pomena za povezavo dveh habitatov, je za nekatere živalske vrste nepremagljiva ovira.

Ekološka povezanost se odvija zlasti zunaj zavarovanih območij in potrebuje kmetijstvo, turizem, prometno načrtovanje in številne druge sektorje. Njihovi predstavniki imajo deloma različne in med seboj nasprotujoče si cilje, pogosto pa se tudi ne zavedajo odgovornosti, ki jo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti imajo.

Nosilec ekološke povezanosti je prostorsko planiranje, ki mora skrbeti za to, da na višje interese varovanja in ohranjanja biotske raznovrstnosti ne vplivajo posamezni interesi. Oblikovalci političnih odločitev in zaposleni v javni upravi morajo instrumente prostorskega planiranja, npr. načrte namembnosti zemljišč, uporabljati učinkoviteje, saj je le tako mogoče posredovati med različnimi interesi in ustvarjati prostor za biotsko raznovrstnost – tudi na čezmejni ravni.

O teh in številnih drugih ugotovitvah projekta greenAlps bo potekala razprava na zaključni konferenci od 13. do 15. oktobra 2014 v francoskem Chambéryju.

Novice iz CIPRE

Avstrijski prometni klub je odlikoval CIPRO za njeno kampanjo ozaveščanja o pomenu trajnostne mobilnosti v Renski dolini. © Erich Westendarp / pixelio.de

PREOBRAT V PROMETU

Partnerji iz Doline Alpskega Rena, ki sodelujejo v projektu Alpstar, so pripomogli k odpravi nekaterih ovir, ki se pojavljajo na poti k trajnostni mobilnosti, in za to prejeli nagrado.

Za nagrado mobilnosti, ki jo podeljuje avstrijski prometni klub (Verkehrsclub Österreich – VCÖ) se je tokrat potegovalo skoraj 300 projektov, enajst jih je prejelo priznanje. Dobitnica glavne nagrade je Dolina Alpskega Rena, pilotna regija pri projektu Alpstar, ki se izvaja v okviru programa Območje Alp. Tema njenega projekta je bilo spodbujanje dnevnih migrantov na območju tromeje med Lihtenštajnom, avstrijsko zvezno deželo Vorarlberg in švicarskim kantonom St. Gallen k večji uporabi kolesa in drugih sredstev javnega prevoza. Kampanjo je organizirala Mednarodna komisija za varstvo Alp (CIPRA) po naročilu Kneževine Lihtenštajn in švicarskega kantona St. Gallen ter v sodelovanju z Inštituom za energijo Vorarlberg. Projekta so se aktivno udeležili predstavniki lokalnih skupnosti, nevladnih organizacij, strokovnih služb, javnih prevoznih podjetij in podjetja Hilti, ki je v tamkajšnji regiji eden največjih delodajalcev. „Projekt Alpstar je pripeljal do procesa, ki ga ne moremo več ustaviti,“ je poudaril Willi Nowak, direktor prometnega kluba VCÖ. Nagrado v kategoriji Bivanje in bivalno okolje je prejel tudi projektni partner CIPRE iz transnacionalnega projekta LEADER – cc.alps z naslovom „Poti, ki povezujejo – odkrivanje kratkih pešpoti, oživljanje starih pravic uporabe poti“, s katerim občine na območju Montafona v Avstriji želijo doseči, da bi peš promet vnovič postal deležen večje pozornosti.

Več informacij in kratki filmi o upravljanju mobilnosti v podjetjih na:

<http://www.vcoe.at/de/netzwerk/vcoe-mobilitaetspreis> (de),

<http://cipra.org/de/klima-energie/cipra/international/projekte/laufend/alpstar> (de),

www.youtube.com/nachhaltigmobil (de),

<https://www.youtube.com/watch?v=1Vz9EcWXteo>

Ponovna oživitev v Piemontu/! tudi z uresničevanjem lokalnih iniciativ, kot je izdelava kozmetike iz sivke. © Alfred Arnold / pixelio.de

Alpe onstran krize

Kmetje, turistični delavci in podjetniki iz piemontske doline Suse ubirajo nove poti. O tem, zakaj so lahko dolina in njeni prebivalci zgled drugim alpskim regijam, so pred kratkim skupaj s predstavniki CIPRE Italija razpravljali udeleženci „alpske razvojne delavnice“.

Kot je povedal Alberto Valmaggia, regionalni svetnik za vprašanja gorskih območij v regiji Piemont, je na območju Alp zaslediti rahlo gospodarsko okrevanje, kar je še kako povezano s številnimi lokalnimi pobudami. Ena takih je, denimo, manjše podjetje, ki prideluje eterična olja iz doma gojene sivke in naravne kozmetične izdelke, ali pa mladi kmet, ki ima v svoji ponudbi poleg tradicionalnih živilskih proizvodov tudi organizacijo izobraževanj in možnost preživljanja počitnic na njegovi kmetiji. Prav taki projekti mnogokrat omogočajo prenavo in ponovno oživitev starih mest in zapuščenih vasi, kar je povsem v nasprotju z dosedanjim načinom razvoja v dolini Suse, npr. s prekomerno gradnjo novih počitniških stanovanj, pozidavo zemljišč v dolini in množičnim turizmom v zimski sezoni. „Pričujoče poročilo o aktualnih razmerah je primerljivo z drugimi alpskimi dolinami,“ pojasnjuje Federica Corrado, predsednica CIPRE Italija. „Zato želimo take inovativne in trajnostne strategije za Alpe predstaviti tudi na drugih „alpskih razvojnih delavnicah“. Prva razvojna delavnica je 9. in 10. septembra 2014 potekala v občini Oulx z naslovom Alpe onstran krize.

Viri in več informacij na: <http://www.cipra.org/it/cipra/italia/retrospettivo/alpi-oltre-la-crisi> (it)

Novice iz Alp

Cesta – ovira za živali in rastline. Francoske alpske regije bodo povečale vrednost ekološki povezanosti. © Rainer Sturm / pixelio.de

Francoske Alpe – skorajda že povezane

Regiji Rona - Alpe in Provansa – Alpe - Côte-d'Azur bosta prvič zakonsko predpisali migracijske poti živali in rastlin. To je prvi tak primer v francoskih gorskih regijah.

Francija želi svojo biotsko raznovrstnost ohraniti z rasterjem ekoloških koridorjev in tako spodbuditi selitve živalskih in rastlinskih vrst. Regije morajo zato izvajati politiko na podlagi ustreznega planskega instrumenta, imenovanega *Schéma Régional de Cohérence Ecologique* (SRCE). Kot ena prvih francoskih regij so v regiji Rona - Alpe že letos poleti sprejeli tovrstno zavezujočo strategijo, tik pred sprejetjem zakona so tudi v regiji Provansa – Alpe - Côte-d'Azur (PACA). Potrebno je še soglasje regionalnega sveta in prefekta. Predhodno javno posvetovanje se je končalo zgodaj poleti. Omenjeni alpski regiji sta tako,

kar zadeva ekološko povezovanje, korak pred drugimi gorskimi regijami Pireneji, Vogezi, Juro in Centralnim masivom.

SRCE je dokument, ki določa potek ekoloških koridorjev na območju regije, občine in drugi akterji prostorskega planiranja pa so zavezane k upoštevanju le-tega npr. pri gradnji cest.

Viri in več informacij na:

<http://biodiversite.rhonealpes.fr/spip.php?rubrique64> (fr),

<http://www.rhone-alpes.developpement-durable.gouv.fr/le-schema-regional-de-coherence-r208.html> (fr),

<http://www.paca.developpement-durable.gouv.fr/schema-regional-de-coherence-r349.html> (fr)

Podnebne spremembe se v Avstriji odvijajo hitreje kot v globalnem povprečju. To med drugim dokazuje tudi taljenje ledenikov. © Anita Wyss

Podnebnim spremembam so Alpe še posebno izpostavljene

Na segrevanje ozračja so Alpe še posebno občutljive. Kaj to natančno pomeni za Avstrijo, pojasnjuje nacionalno poročilo o podnebnih spremembah, ki je v Evropi prvo take vrste.

Podnebne spremembe se v Avstriji odvijajo hitreje kot v globalnem povprečju in samo v obdobju od leta 1980 dalje se je temperatura zvišala za eno stopinjo, ugotavlja avstrijsko poročilo o stanju na področju podnebnih sprememb. Povprečna temperatura se bo do leta 2100 zvišala za nadaljnjih 3,5 stopinje, če se ne bo spremenila dosedanja praksa varstva podnebja – in to z daljnosežnimi gospodarskimi posledicami. Iz tega razloga, svarijo avtorji poročila, potrebujemo v družbi korenite spremembe: opustitev fosilnih virov energije, več energijske učinkovitosti in tehnologije z nizkimi emisijami. Tovrstne spremembe, ki so pomembne za podnebje, naj bi neposredno sovpadale z izboljšavami pri dejavnih zdravja in višjo kakovostjo življenja.

V Avstriji so si na področju varstva podnebja postavili le kratkoročne cilje, te naj bi tako uresničili do leta 2020. Nekatere zvezne dežele pa so storile korak dlje: tirolska deželna vlada si tako prizadeva, da bi do leta 2050 postala energijsko samozadostna, to pa bi dosegla s prepolovitvijo potreb po energiji, širitvijo obnovljivih virov energije in javnega prometnega sistema ter s prenovo zasebnih stavb.

Viri in več informacij na:

<https://www.klimafonds.gv.at/assets/Uploads/Veranstaltungen/2014/APCC/APCCAAzusammenfassung-fr-entscheidungstrger.pdf> (de),

<http://hw.oeaw.ac.at/7699-2> (de),

<http://www.tt.com/politik/landespolitik/8983704-91/tirols-landesregierung-plant-energieautonomie-bis-2050.csp> (de)

Načrtovana gradnja plinovoda, ki bo Rusijo povezovala z Evropo, bo v Sloveniji uničila neokrnjeno naravo. © uschi dreilucker / pixelio.de

Plinovod ogroža slovenske Alpe

V Kranjski Gori so se prebivalci združili v civilni iniciativi proti plinovodu, po katerem naj bi v Evropo prihajal ruski zemeljski plin. Na občini preučujejo, ali bodo razpisali referendum.

Zgornjesavska dolina v severozahodnem delu Slovenije blizu avstrijske meje, eden najbolj priljubljenih turističnih ciljev v Sloveniji, je simbol neokrnjene narave in športnih doživetij. Zdaj pa dolini grozi, da bo del plinovoda Južni tok potekal tudi po območju občine Kranjska Gora. Tako sta se leta 2012 dogovorili Slovenija in Rusija.

Plinovod, ki bi povezoval Rusijo in Evropo, bi v Sloveniji prizadel različna naravovarstvena območja, med drugimi tudi Triglavski narodni park, območja mreže Natura 2000 ali naravni rezervat Zelenci. „Lokalna skupnost ne bo od Južnega toka imela nikakršnih koristi, ne v gospodarskem ne v energijsko-tehničnem pogledu,“ je bil kritičen kranjskogorski župan Jure Žerjav. Umestitev plinovoda v prostor ozke Zgornjesavske doline bo povzročila le nepopravljivo uničenje tamkajšnjega naravnega in življenjskega prostora.

To je bil tudi razlog, da je bila ustanovljena civilna iniciativa, ki zdaj zahteva razpis referendumoma proti gradnji plinovoda. Avgusta 2014 so predstavniki iniciative županu Žerjavu predali podpise, s katerimi začenjajo postopek za razpis referendumoma. Trenutno na kranjskogorski občini še preučujejo, ali občinski svet sploh lahko razpiše posvetovalni referendum za projekt, ki je državna zadeva.

Viri in več informacij na:

<http://www.gorenjskiqlas.si/apps/pbcs.dll/article?AID=/20140819/C/140819825/1005/zbr-ali-podpise-za-razpis-referenduma-&template=printart>,
<http://www.jana.si/2013/06/plinovod---ne-hvala-/>,
<http://www.delo.si/novice/slovenija/v-kranjski-gori-pobuda-za-referendum-o-juznem-toku.html>

V večini alpskih držav se pri vožnji z vlakom kaže pozitiven trend, ugotavljajo avtorji primerjalne študije. © Andreas Hermsdorf / pixelio.de

Vožnja z vlakom postaja vse privlačnejša

Vožnja z vlakom postaja vse bolj priljubljena, vsaj v alpskih državah. V nadaljevanju o tem, kako pogosto se ljudje vozijo z vlakom in v katerih državah prepeljejo največ tovora po železnici.

Avstrijci in Francozi se radi vozijo z vlakom, še raje pa to počnejo Švicarji, ugotavlja analiza avstrijskega prometnega kluba Verkehrsclub Österreich in tudi s številkami dokazuje, da vožnja z vlakom postaja trend: v Avstriji in Franciji je bilo namreč leta 2013 prevoženih približno 1.400 km na prebivalca. Vse bolj popularna postaja železnica v Avstriji tudi zaradi hitrejših povezav med Salzburgom in Dunajem kakor tudi zaradi kakovostnejše ponudbe železniških povezav na regionalni ravni.

Nemčija se je na lestvici potnikov, ki na ravni EU kot prevozno sredstvo najpogosteje uporabljajo vlak, s 1.085 km znašla na petem mestu, Italija je s 750 km na prebivalca zdrsnila na deseto mesto, medtem ko je Slovenija s 375 km na 17. mestu. Najbolje med alpskimi državami se je vnovič odrezala Švica, saj je v letu 2013 vsak prebivalec z vlakom povprečno opravil 2.430 km, to pa je kar 1.000 km več kot Avstrija, ki je sicer na prvem mestu med državami članicami EU.

V Švici prevoz tovora najpogosteje poteka v čezalpskem železniškem prometu, pri tem pa se trend še krepi. V času od januarja do junija 2014 je tako od skoraj 20 mio. ton več kot 13 mio. ton prečkalo švicarsko ozemlje po železnici, to pa je že pet odstotkov več kot v letu 2013. Železnica je tako na ravni čezalpskega prevoza tovora prvič doslej dosegla 67,5-odstotni delež. Temu nasprotne so številke v Avstriji in Franciji, kjer se je v zadnjih mesecih povečalo število voženj s tovornimi vozili.

Viri in več informacij na:

<http://www.vcoe.at/de/presse/aussendungen-archiv/details/items/vcoe-oesterreicher-erstmal-die-fleissigsten-bahnfahrer-in-der-eu> (de),

<https://www.news.admin.ch/message/index.html?lang=de&msg-id=54377> (de/fr/it)

Kot poudarjajo v italijanski trgovinski zbornici, imajo podjetja lahko od zavarovanih območij tudi gospodarske koristi. © bagal / pixelio.de

Varstvo narave je ekonomično

Zavarovana območja spodbujajo gospodarstvo in pripomorejo k temu, da mladi ostajajo v domačem okolju in da ženske v gospodarskih družbah zavzemajo več vodilnih položajev. Tako se glasijo pglavitne ugotovitve študije, ki sta jo skupaj pripravila italijansko okoljsko ministrstvo in trgovinska zbornica.

Podjetja, katerih sedež leži na zavarovanem območju, imajo od varstva narave vsaj deloma tudi koristi, izhaja iz pred kratkim objavljene študije z naslovom Realno gospodarstvo v narodnih parkih in na zavarovanih območjih, v kateri sta okoljsko ministrstvo in trgovinska zbornica primerjala občine s podobnimi ekonomskimi in strukturnimi okvirnimi pogoji zunaj in znotraj zavarovanih območij. Varstvo narave prinaša koristi predvsem podjetjem v Benečiji in severozahodnem delu Italije, torej v deželah, ki ležijo tudi na alpskem območju (Piemont, Lombardija), kjer na prebivalca ustvarijo 6.000 EUR dodane vrednosti. Med letoma 2011–2013 se je ustvarjena dodana vrednost na zavarovanih območjih v splošnem zmanjšala za 0,6 odstotka, v preostalih delih Italije pa je bil ta padec trikrat večji.

V podjetjih s sedežem na zavarovanih območjih je zaposlenih več žensk in več mladih kot drugod po Italiji. Ta kader privlači dinamika delovanja na zavarovanih območjih, ugotavlja študija. Mladi pogosteje ustanavljajo društva, zadruga in inovativna podjetja, ženske vodijo 26,8 odstotkov podjetij, medtem ko ta delež pri podjetjih zunaj zavarovanih območij znaša samo 23,6 odstotkov.

Viri in več informacij na:

<http://www.areeprotette-economia.minambiente.it/index.php?r=4> (it),

http://www5.ansa.it/web/notizie/canali/energiaeambiente/natura/2014/09/16/in-parchi-naturali-68mila-impresetornano-i-giovani_32635a3b-5313-4860-a804-397b2acac800.html (it),

<http://www.unioncamere.gov.it/P42A2419C160S123/Ambiente--i-Parchi-naturali-spingtono-il-Pil-ma-non-al-Mezzogiorno.htm> (it)

Prireditve

Gradimo za jutri, 08.10.2014, Bovec/SL, Organisation: Posoški razvojni center. [Več...](#)

Delavnica o scenarijih prilagajanja podnebnim spremembam na področju poselitve in prometne infrastrukture v Gorenjski regiji, 09.10.2014, Kranjska Gora/SL, Organisation: Urbanistični inštitut RS. [Več...](#)

Workshop "Building and renovating in a sustainable way: from strategy to realization", 17.10.2014, Irdija/SL, Organisation: MountEE. [Več...](#)

Koncert Alpskih mest, 18.10.2014, Irdija/SL, Organisation: Občina Idrja. [Več...](#)

Prostorski razvoj Slovenije v prihodnje – možnosti in priložnosti, 26.10.2014, Ljubljana/SL, Organisation: Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. [Več...](#)

Saj ni res, pa je!

... Pa imamo novo tovarno junakov, ki je Alpam naredila medvedjo uslugo: to je Trentino. Septembra 2014 so tam pokončali medvedko, čeprav naj bi zaradi uspavala, ki so ga ustrelili vanjo, zaspala le za nekaj ur. No, zdaj je Danica, kot se je imenovala medvedka, postala mučenica naravovarstva. Njej v čast ji postavljajo opozorilne straže, mašinerija tovarne junakov je stekla. Kot pred več kot dvema stoletjema. Takrat je bil čisto blizu ustreljen Andreas Hofer, mož, ki je vodil tirolske upore proti Bavarcem in Napoleonu. Pred njegovo usmrtitvijo naj bi še zaklical: „Ah, kako slabo streljate!“ Z usmrtitvijo je Hofer postal junak Tirolcev južno in severno od Brennerja. Od takrat dalje je celotna dežela okrašena z njegovimi spomeniki, celo ceste so poimenovane po njem in njegovo smrt opeva tirolska himna. Kdo bi vedel, morda pa bomo nekega dne dobili tudi Ulico medvedke Danice Viri in več informacij na:

http://www.orso.provincia.tn.it/binary/pat_orso/novita/DOSSIER_ORSO_TRENTINO.1411126621.pdf (it),
<http://www.museum.passeier.it/de/helden-hofer> (de)